

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-10-08

Diarienummer N161-1069/24

Handläggare

Caroline Öberg

Telefon: 031-365 00 00 (växel)

E-post: fornamn.efternamn@funktionsstod.goteborg.se

Remissvar på förslag till revidering av Göteborg Stads riktlinjer för hemvårdsbidrag

Förslag till beslut

1. Nämnden för funktionsstöd tillstyrker förslag till revidering av Göteborg Stads riktlinjer för hemvårdsbidrag.
2. Nämnden för funktionsstöd översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Nämnden för funktionsstöd förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Nämnden föreslås tillstyrka förslag till revidering av *Göteborgs Stads riktlinjer för hemvårdsbidrag*. Förvaltningen har tillsammans med Äldre- samt vård och omsorgsförvaltningen deltagit i framtagandet av den föreslagna reviderade riktlinjen.

Riktlinjen förtydligar och förstärker kriterierna för hemvårdsbidrag både för den enskilde och anhörigvårdaren. Riktlinjen förtydligar även utredningsprocessen i sin helhet. Revisionen granskade stadens hantering av hemvårdsbidrag och konstaterade att nuvarande regelverk för hemvårdsbidrag inte upplevs som ändamålsenligt, samt inte stödjer förvaltningens arbete med likvärdig myndighetsutövning.

Förvaltningen bedömer att föreslagen förändring innebär mer ändamålsenliga riktlinjer och främjar mer likvärdig myndighetsutövning samt rättssäkerhet för den enskilde, vilket i sin tur även minskar risken för felaktiga utbetalningar.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Hemvårdsbidrag räknas om varje år och baseras på årligt fastställt prisbasbelopp. Hemvårdsbidraget betalas ut månatligen. 201 personer hade beslut om hemvårdsbidrag från förvaltningen för funktionsstöd under 2023. Förvaltningens kostnader för hemvårdsbidrag uppgick till sammanlagt 5 186 000 kr under år 2023.

Det finns enligt nuvarande regelverk fem behovsnivåer, där den lägsta nivån ger 25 procent av prisbasbeloppet per år medan högsta nivån (nivå 5) ger 125 procent av prisbasbeloppet per år. Riktlinjen föreslår att antalet ersättningsnivåer minskas från fem till två, där omvårdnadsnivå ett innebär 50 procent av prisbasbeloppet per år och nivå två 100 procent av prisbasbeloppet per år. Tre nivåer av ersättning enligt nuvarande regler försvinner (25 procent, 75 procent och 125 procent av prisbasbeloppet per år).

Förvaltningen bedömer att riktlinjen kan medföra minskade kostnader för utbetalning av hemvårdsbidrag, då det är sannolikt att färre kommer ha rätt till hemvårdsbidrag alternativt får ersättning enligt en lägre nivå med den föreslagna riktlinjen. Däremot kan

den föreslagna riktlinjen medföra att fler ansöker om och beviljas andra insatser så som exempelvis hemtjänst, boendestöd eller trygghetslarm. Kostnader för dessa insatser kan därför komma att öka.

Förvaltningen bedömer att aktuella och ändamålsenliga styrdokument främjar styrning, uppföljning och kontroll av hemvårdsbidrag, vilket i sin tur kan minska risken för felaktiga utbetalningar och välfärdsbrottslighet.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på ärendet utifrån den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Hemvårdsbidrag är ett kommunalt bidrag som fastställts av Göteborgs kommunfullmäktige. Enligt den föreslagna reviderade riktlinjen är hemvårdsbidrag en ekonomisk ersättning som riktar sig till personer som av fysiska, psykiska eller kognitiva funktionsnedsättningar möter väsentliga svårigheter i sin livsföring och som vårdas av anhöriga i hemmet i stället för att få insatser inom ramen för exempelvis hemtjänst.

Nuvarande regelverk upplevs som otydligt, vilket ger utrymme för olika tolkningar och godtyckliga bedömningar av rätt till hemvårdsbidrag. En uppdaterad riktlinje för hemvårdsbidrag kan bidra till ökad likvärdighet i handläggning av ansökningar om hemvårdsbidrag, vilket i sin tur främjar rättssäkerhet för den enskilde.

Samverkan

Information lämnas på förvaltningsövergripande samverkansgrupp (FSG) den 16 oktober 2024.

Rådet för funktionsstödsfrågor

Dialog på rådet för funktionsstödsfrågor genomfördes den 26 september 2024.

Bilagor

1. Nuvarande regel hemvårdsbidrag
2. Förslag revidering av Göteborgs Stads riktlinjer för hemvårdsbidrag
3. Remissdirektiv Stadsledningskontoret
4. Tjänsteutlåtande Stadsledningskontoret Remittering avseende förslag till revidering av Göteborgs Stads riktlinjer för hemvårdsbidrag

Ärendet

Nämnden ska ta ställning till remiss om förslag till revidering av *Göteborg Stads riktlinjer för hemvårdsbidrag*.

Nämndens svar ska vara kommunstyrelsen till handa senast den 24 oktober 2024.

Beskrivning av ärendet

Hemvårdsbidrag är en ekonomisk ersättning som anhörig som vårdar annan person kan få om man vårdar hen i hemmet. Detta bidrag finns inte i alla kommuner.

Det är personen som vårdas som ansöker om hemvårdsbidrag. Ersättningen betalas ut till personen som vårdas som i sin tur ersätter den som stödjer den som är i behov av att klara sin vardag. Under 2023 var det 205 unika personer som fick hemvårdsbidrag genom förvaltningen för funktionsstöd, i genomsnitt 166 personer per månad. Det totala beloppet som betalades ut var 5,2 mnkr.

Göteborgs Stads nuvarande regler för hemvårdsbidrag beslutades av kommunfullmäktige 2005. Stadsrevisionen granskade under 2023 nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden för att bedöma om nämnderna arbetar systematiskt med styrning, uppföljning och kontroll av hemvårdsbidrag för att minska risken för felaktiga utbetalningar. Av revisionens granskning framkom att nuvarande regelverk för hemvårdsbidrag inte upplevs som ändamålsenligt, samt inte stödjer förvaltningens arbete med likvärdig myndighetsutövning.

Nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden rekommenderades att uppmärksamma kommunstyrelsen på att regelverket för hemvårdsbidrag inte upplevs som ändamålsenligt. Nämnden beslutade den 20 december 2023 § 252 om att hemställa till kommunfullmäktige om att revidera *Göteborgs Stads regler om hemvårdsbidrag*.

Under våren 2024 har en arbetsgrupp under ledning av stadsledningskontoret tagit fram förslag på nya riktlinjer för hemvårdsbidrag. Representanter från förvaltningen för funktionsstöd och äldre-samt vård och omsorgsförvaltningen har deltagit i arbetet.

Förslag på riktlinje

Riktlinjen skiljer sig från nuvarande regelverk på flera sätt, där såväl kriterier för den enskilde, vårdaren och utredningsprocessen har förtydligats och i vissa fall förstärkts.

Kriterier för den enskilde och anhörigvårdaren

Den enskilde ska ha fysiska, psykiska eller kognitiva funktionsnedsättningar vilka innebär väsentliga svårigheter för personens livsföring. Kriterierna är förtydligade jämfört med nuvarande regler, vilka anger att bidraget riktar sig till personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring.

Enligt den föreslagna riktlinjen avser hemvårdsbidrag enbart personlig omvårdnad, inte serviceinsatser så som städ eller tvätt vilket nuvarande regler innefattar.

Den föreslagna riktlinjen anger att den enskilde som längst får vara frånvarande (vistas på annan ort) en månad under en beslutsperiod. I nuvarande regelverk kan den enskilde vara frånvarande tre månader under en och samma beslutsperiod.

Den föreslagna riktlinjen innehåller även stärkta kriterier för att godkännas som vårdare. Ett ålderskrav har lagts till kriterierna, där vårdaren måste ha fyllt 18 år. Anhörigvårdaren

ska uppvisa legitimation och behöver ha rätt att vistas i Sverige. Antal anhörigvårdare begränsas till två personer. Därtill innehåller riktlinjen ett nytt krav på att anhörigvårdaren ingår i samma hushåll som den enskilde, medan enligt nuvarande regler kan vårdaren även vara en granne eller en vän. Detta då regler för utbetalning hos Skatteverket gör gällande att ersättningen som den enskilde betalar till anhörigvårdaren enbart är skattefri om mottagaren är en person i hushållsgemenskap med den enskilde.

Riktlinjen anger vidare att anhörigvårdaren inte själv får ha beviljade omvårdnadsinsatser. Anhörigvårdaren får heller inte till följd av sjukdom, funktionsnedsättning eller sociala skäl själv sakna förmåga att vara anhörigvårdare. Med sociala skäl avses bland annat beroendeproblematik.

Förtydligad utredningsprocess

Utöver förtydligade kriterier för den enskilde och anhörigvårdaren, innehåller den föreslagna riktlinjen ett antal förtydliganden kring utredningsprocessen, med syftet att öka rättssäkerheten i utredningar. Riktlinjen anger att hembesök alltid ska genomföras i samband med utredning om hemvårdsbidrag. Anhörigvårdaren ska vara närvarande vid hembesök.

Enligt nuvarande regler bedöms behovet av hemvårdsbidrag genom en poängskala. Detta ändras i den föreslagna riktlinjen till en bedömning av antal timmar, i linje med hur en utredning om hemtjänst genomförs och rådande rättspraxis för bedömning av rätt till hemtjänst. Den föreslagna riktlinjen beskriver även på ett tydligare sätt utredningsprocessen i sin helhet, exempelvis vid nyprövning av beslut eller avslut om insats. Varje beslut beviljas för högst ett år i taget och ska innehålla ett återkallelseförbehåll.

Förvaltningens bedömning

Anhöriga som stöttar närstående på olika sätt fyller en viktig funktion. Göteborgs Stad har hemvårdsbidrag för att stimulera och ge uppskattning till anhörigvårdaren. En kommuns riktlinjer för hemvårdsbidrag behöver ta hänsyn till gällande lagar och regler och underlätta för enskilda att göra rätt. Vidare behöver riktlinjerna vara så utformade att de inte bidrar till inlåsnings effekter för anhöriga.

När dialog om förslaget till nya riktlinjer skedde med rådet för funktionsstödsfrågor delade rådet inte förslaget om att endast de som delar hushåll kan motta hemvårdsbidrag. De uppfattar inte heller att dagens riktlinjer kan innebära en inlåsnings effekt.

Konsekvenser för den enskilde

Förvaltningen har tidigare uppmärksammat att nuvarande regelverk har uppfattats som godtyckligt och lämnat utrymme för olika tolkningar. Förvaltningen bedömer att den föreslagna riktlinjen är tydligare, vilket kan bidra till mer likvärdig handläggning och bedömningar av rätt till hemvårdsbidrag. Stärkt likvärdighet i myndighetsutövningen innebär i sin tur stärkt rättssäkerhet för den enskilde.

Förvaltningen noterar att nivån för behovet av stöd har höjts enligt de föreslagna riktlinjerna. Detta kan resultera i att flera av de personer som idag har beslut om hemvårdsbidrag enligt de lägre ersättningsnivåerna, inte kommer ha rätt till hemvårdsbidrag med de nya riktlinjerna. Med nuvarande regler kan behov av service så som tvätt och städ bidra till att en person bedöms tillhöra en högre nivå, vilket inte längre kommer vara möjligt med de föreslagna riktlinjerna där enbart behov av personlig

omvårdnad ingår. Detta kommer medföra att personer med en högre nivå av ersättning får en lägre nivå, och att personer som idag har en lägre nivå av ersättning inte längre har rätt till hemvårdsbidrag. De personer som har fortsatt rätt till hemvårdsbidrag enligt en lägre nivå, kommer heller inte beviljas hemtjänst då personen i hushållsgemenskap med den enskilde bedöms ansvara för serviceinsatser.

Hemvårdsbidrag kan innebära en inlåsningsseffekt för den enskilde, särskilt för de personer som av olika skäl inte känner till sina egna rättigheter och vilka andra insatser som är möjliga att ansöka om. Det finns en risk att personen inte ansöker om insatser och stöd som personen kan ha behov av. Förvaltningen ser att en del av de personer som med den nya riktlinjen inte längre har rätt till hemvårdsbidrag kan få mer kvalitativt stöd och omvårdnad genom andra insatser så som boendestöd eller hemtjänst för omvårdnadsinsatser. De personer som inte bor i hushållsgemenskap och har haft exempelvis en granne som vårdare, kan även ansöka om stöd för hushållssysslor. Det kan vara svårt för en anhörig att ha ett rehabiliterande arbetssätt, vilket kan erbjudas genom andra insatser så som hemtjänst eller boendestöd. Därtill kan risken för våld i nära relation minska genom att färre personer är beroende av anhöriga för stöd.

Konsekvenser för den anhörige

De nya riktlinjerna kan medföra en risk att anhöriga fortsätter stödja den enskilde i de fall där den enskilde får en lägre ersättningsnivå eller inte längre har rätt till hemvårdsbidrag, men med lägre eller ingen ersättning alls. Detta kan medföra en försämrad ekonomisk situation både för den enskilde och för anhängvårdaren. I de fall där den enskilde ansöker om och beviljas andra insatser och anhängvårdaren är i arbetsför ålder, kan den föreslagna riktlinjen dock innebära att tid frigörs till arbete och en annan inkomst. Detta kan stärka privatekonomin både för den anhörige och personer i hushållsgemenskap.

Förvaltningen ser även att hemvårdsbidrag, liksom för den enskilde, även kan innebära en inlåsningsseffekt för den anhörige. Många anhängvårdare har även arbete, åtaganden och familj utöver den enskilde. Den föreslagna riktlinjen kan innebära minskad stress och ökad frihet för den anhörige.

Sammanfattad bedömning

Förvaltningen noterar att höjningen av nivån för stöd kan innebära att flera personer får en lägre nivå av ersättning eller inte längre har rätt till hemvårdsbidrag. Förvaltningen ser dock att riktlinjen kan bidra till minskad inlåsningsseffekt och möjlighet till bättre stöd och omvårdnad för den enskilde genom andra insatser. När den nya riktlinjen träder i kraft kommer förvaltningen kommunicera med de som hittills blivit beviljade hemvårdsbidrag enligt nu gällande riktlinjer och riskerar att få avslag vilka andra insatser som kan erbjudas till den enskilde.

Den föreslagna riktlinjen bedöms även bidra till mer likvärdig myndighetsutövning och stärkt rättssäkerhet och rättvisa för den enskilde, vilket i sin tur minskar risken för felaktiga utbetalningar. Utifrån detta föreslås nämnden tillstyrka förslag till revidering av Göteborg Stads riktlinjer för hemvårdsbidrag.

Camilla Blomqvist

Yvonne Pontén

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Myndighet och socialpsykiatri